

je bil telegraf, mesingast rog, po katerem se je moglo govoriti iz pervega nadstropja v drugega in nasproti. To mi je pričevalo, da napreduje Terst v tehniških rečeh, in to misel so mi pozneje poterdile na novo zidano gledišče Armonia, stavbe na kolnici in Lloydov arsenal. Vidil sem tudi, da napreduje idilično življenje, ker se je napravil na mestne stroške „publico giardino;“ vendar še nisem mogel zvedeti, kdo vlada deželo „la cour d' amour.“

Tako, dragi bravec, sva končala svoj pot; ne zameri, da sem te vodil preveč po stranskih potih in se nisem držal velike ceste, po kateri hodijo ali se vozijo navadno tudi potopisci. Nisem ti popisal vsacega germa, ne vsacega kamna ob cesti; bolje bo, da se vzdigneš sam in pogledaš vse to — čerka je mrtva, pa oko je živó.

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah priobčuje Dav. Terstenjak.)

0 beršljenovem bokalu.

Že Valvašor (Ehre des Herzogthums Krain 353) piše: „Der Epheu (burshlen) wächst in Crain so dick, dass ihn kaum ein Mann kann umklaffern. Dieser Epheu dient hie zu Lande zu den Fontanellen, und denen Bechern, so aus seinem Holtze gedrehet worden, traut man viel Gutes zu, nämlich dass sie unterschiedliche Tugenden an sich haben.“

O čudotvorni in bajevni moči beršljenovi sem tole našel med slovenskim ljudstvom: Beršljenov v venec, na velikonočno nedeljo v vodi namočen in na glavo položen, stori, da je človek celo leto zdrav in vesel. Ako dene mlada žena beršljenovo perje prvo noč svojega zakona pod zglavnik, da ga mož ne zapazi, ostane dolgo mlada in mož zmiraj zdrav. Zató opletajo z beršljenom tudi hišo, v kateri se obhaja svatovšina, kakor je popisal g. Žurman v Novicah. Kdor pije na veliko noč pred solnčnim vzhodom bistro vrečno vodo iz beršljenovega bokala, ta ostane zdrav in močen celo leto. Po tem takem se nam pokaže, zakaj se nahaja na rimsko-slovenskih kamnih povsod, na katerih se najdejo simboli solnca in vode, tudi beršljen (tako n. pr. na adrijanskem spomeniku kronan jastreb, vodna lelja in beršljen, na eggersdorfskem*) solnčni bog s sokolovima perotama in beršljen, na sekovskem**) spomeniku sokol ali jastreb, ribi symbol vode, lelja in pa beršljen itd. — Beršljen je toraj symbol veselja, moči in zdravja in je služil za symbol teh kreposti o solčnih mladoletnih in kresnih praznikih, pri katerih je ozko združeno bilo častje vode s častjem solnca. (Glej „o Vodi“ v 2. l.)

*) Glej Muchar: Gesch. der Steierm. Abbild. Taf. I.

**) Much. l. c. Taf. XII.

0 velkem korenu in o praproti.

Velki koren (Alantwurz) ima moč, da privabi deklini, če se verže v zakurjeno peč, zaželjenega ljubčka. Že Valvasorju je bila znana ta prazna vera. (Ehre d. Herzogth. Crain, str. 356.) — Tudi praprot, o kresu utergana in v vodo veržena ima čudotvorno moč. Ne samo neverni Slovani, temoč tudi Slovenci so verovali še za Valvasorja v bajevno moč praprotnega semena. Nekdaj so Slovenci okoli kresa plesali (kar opominja na ples planetov okoli solнца in katero navado najdeš tudi pri starih Grekih in Indih) in so popevali:

Kaj raste brez korenja?	Let' kolo, let'
Kamen raste brez korenja.	Cvet' praprot, cvet',
Kaj cvete brez cveta?	Škrop' dekle, škrop',
Praprot cvete brez cveta. —	Hoja, hajsja, hop!

Okoli kresa plešejo tudi Polaki (Gołębiowski „Gry i zabawy“ str. 294—303). Tako se nam bo zopet razjasnilo, zakaj nahajamo na rimsko-slovenskih kamnih solnčne bogove plesajoče, n. pr. na spomeniku v Brojah (Much. Gesch. Abbild. Taf. II.), na Šentjanžkem, kjer imata solnčna bogova na ramah solnčna peharja (Much. l. c. T. VI), na moskirhenskem kamnu, kjer ima solnčni bog bikova roga (Much. l. c. T. VIII.), na sekovskih spomenikih Much. T. XIII.) itd.

0 solnčni ročkici in skledici.

Moja rajna mati so mi večkrat peli o „Mijolkici zlati ročkici, ko sem jim še kot majhen deček pomagal pasti. Nisem si več verstic iz mladih let zapomnil kakor edino:

Mijol- mijol- Mijolkica
Zlata draga ročkica,
Solnce te napolnilo
S svetlo sladko sragico.

Tudi so mi pravili „o zlati solnčni skledici,“ ktera na Jurjevo iz solнца pade in tistemu, kdor jo najde, obilno blagoslova k hiši prinese. Kdor iz solnčne ročkice pije, je zmirom zdrav, in kdor iz solnčne skledice je, ostane zmirom mlad.

Ročke, peharje, šalice, skledčke nahajamo v mytih vseh indoevropskih narodov. Pehar-bokal ima solnčni bog starih Persov Džemšid za atribut. Temu bokalu je bilo ime Kondy (Athenaeus XI, 55.) Tudi v nordiški mythologiji ima solnčni bog pehar skrivnosti imenovan „Gap ginunga“, in ravno tako ima severnoslovanski solnčni Bog Svetovit svet pehar in kotlič. Od tih solnčnih peharjev in kotličev piše star pisatelj: „Crateres durei et argentei, in quibus augurari solebant, et ex illis potabant nobiles, si quando lux festa venisset.“ (glej script. Rerum germ. ed. Lüdewig pag. 510.) Ti kotličji, bokali, peharji so stali v sveti veži Svetovitovi v mestu Stetinskem. Blizo Celovca na Cigulni so našli

rimskoslovensk kamen z napisom: BELINO AVGUSTO SACRVM. Na eni strani tega kamna je tudi viditi solnčni pehar, na drugi pa kavalki (Losstäbe, Wahrsagerstäbe). Belin slovenskih Norencov je enak s severnoslovenskim Belom — Belbogom. Keltomani so hteli iz njega napraviti keltskega boga, nepomislivši, da se keltski v vseh bukvah in napisih velí BELEN, ne pa BELIN. Zavaljo suffixa primeri: Zorin, Suhin, Turin imena pohorskih kmetov.

Kako je solnčni bog na Samothrakii imel svete šalice ali skledčke, tako jih je imel tudi severnoslovanski solnčni bog Svetovit. Iz teh šalic so prerokovali. Helmold piše: „Pateram circumferunt, in quam, non dicam, consecrationis, sed execrationis verba, sub nomine Deorum boni scilicet et mali etc.“ Bokal, kotlič, pehar je toraj bil v mythologiji starih Slovanov symbol dušnega in telesnega živeža in blagoslovja. Sedaj bomo zapopadli, zakaj solnčne božanstva na rimskoslovenskih kamnih imajo tudi v roki pehar ali kotlič (craterem,) kakor na gomilskih, na katerih še tudi vidimo drug symbol solnčnega boga — palmino skorjo (Rinde der Dattelpalme), na šentjanžkih pri Hohenburgu, na katerih vidimo solnčnega boga deržati: „craterem in pateram“ (glej Muchar Geschichte der Steierm. I. B. Abbildungen Tafel III in VI.) dalje na moskirhenskih in sekovskih, na katerih solnčni ptič jastreb*) pije iz solnčnega peharja ali kotliča (glej Muchar Gesch. der Steierm. Tafel VIII, XIII, XIV. itd.) Kar ročke in šalice pomenijo v rokah zemskih boginj, sem razložil že v Novicah v sestavku: „Kakšno božanstvo je bilo Nutrix augusta?“

Obraz iz stare Polše.

(Spisal Karnovič v Vědomostih.)

Od nekdanj je stara Polša (poljska dežela) slovela zavaljo posebnega gostoljubja in radodarne postrežnosti. Še sedaj je med polskim ljudstvom navadna stara prislovica: „Gost v dom, Bog v dom.“ Naj večje veselje je bilo Poljaku starih časov, ako je mogel svojemu gostu prav obilno postreči in ga pogostovati, da je bil popolnoma zadovoljen z njegovo postrežbo.

Da bi očitno pokazal svoje gostoljubje, prirojeno vsemu slovenskemu rodu, je dal nek polsk „šljachcić (žlahtnik) napisati na svoj dom: „Postavil sem ta grad Bogu na čast za svoje prijatelje, znance in rojake.“ Pa staremu Poljaku ni bilo zadosti, da je dobro nasitil svojega gosta, tudi pridno napojiti ga je bila njegova skerb. Ni čuditi se tedaj, da so ga v starej Polši sila veliko popili; pa to ni bilo zgoli ostudno pijančevanje, marveč prijazno napivanje med iskrenimi prijatelji. Možje, ki so ga mogli največ, so sloveli po celi deželi.

*) Na darivni skledi Svetovitovi se tudi jastreb najde.